

Je li vlada ignorantskim stavom prema Građanskom odgoju osnažila pokret protiv cijepljenja?

Autor/ica Saša Radusin

Objavljeno: 30. prosinca 2021.

Tema: građanski odgoj Građanin u školi – ljudska prava, demokracija i društvena zajednica u obrazovanju

Aktualna hrvatska vlada nekad manje, nekad više otvoreno se protivi uvođenju obveznog i strukturiranog Građanskog odgoja u školske klupe, uglavnom kako se ne bi zamjerili svojem biračkom tijelu koje je najvećim dijelom tradicionalno i konzervativno, a isto tako i da ne pokvari dobre odnose s moćnom crkvom u Hrvata koja se godinama žestoko protivi bilo kakvim reformama u društvu i obrazovanju.

Očigledno je kako se svaka nova ideja u obrazovnom sistemu koja dolazi iz stručno-znanstvenog dijela naše zajednice u jednom dijelu društva dočekuje s velikim nepovjerenjem ili čak i otvorenim protivljenjem.

Tako je naime već gotovo cijelo desetljeće s projektom kurikularne reforme školstva što je trebala iznjedriti drugačiju školu koja bi učenike više usmjeravala prema stvaranju kritičkog mišljenja, a manje prema neprestanom pukom reproduciranju gradiva. Tako je i danas kad se jedan mali dio reforme takvog staromodnog školstva pokušava osvježiti Građanskim odgojem ali i dalje, osim u ponekim mjestima, zapravo ne uspijeva.

Problemi koji nastaju u takvom društvu gdje pojedinci već od malih nogu ne uče razvijati sve svoje sociopolitičke, potencijale kao budući punopravni članovi društva, glasači na izborima i samosvjesni građani su višestruki.

Javnost zarobljena u eho-komore

Problemi koji nastaju u takvom društvu gdje pojedinci već od malih nogu ne uče razvijati sve svoje sociopolitičke, potencijale kao budući punopravni članovi društva, glasači na izborima i samosvjesni građani su višestruki. Kritičko mišljenje koje građanski odgoj razvija kroz svoju nastavnu proceduru vrlo je bitan saveznik objektivne percepcije stvarnosti i informacija koje iz te stvarnosti stižu do nas.

S druge strane, naše aktualno fragmentirano medijsko okruženje dodatno potiče odbojnost prema racionalnim rješenjima promičući emocijama motivirano razmišljanje. S obzirom na to da je današnja medijska publika zarobljena u digitalnim eho-komorama temeljenima na algoritmu, sve je tipičnije da pojedinci komuniciraju isključivo s medijskim izvorima istomišljenika i drugim korisnicima interneta, što rezultira pristranom apsorpcijom informacija.

Hoćemo li, primjerice, na društvenim mrežama povjerovati u teze o Zemlji kao ravnoj ploči, ili pak u teze gdje se ljudi druge rase ili nacije smatraju manje vrijednim, genetički i kulturno inferiornim, ili pak u to da su današnji ciljevi medicinsko-farmakološke znanosti sprečavanje daljnjeg rasta svjetske populacije i kontrola uma ili ćemo sve to ipak kritički racionalno proanalizirati?

Sve to ovisi o tome na kojoj smo razini znanstvene pismenosti i imamo li dovoljno razvijenih logičko-kritičkih alata da jasno procijenimo kvalitetu informacija. Građanski odgoj u suštini priprema učenika za ovakve procese jer od njega traži aktivno sudjelovanje, propitkivanje i logičku analizu sadržaja umjesto puko prihvatanja činjenica koje su izložene.

Pad povjerenja u institucije i jačanje pokreta protiv cijepljenja

Možda i na primjeru aktualnog problema necijepljenja u Hrvatskoj, odnosno nedovoljne razine procijepljenosti koja se trenutno kreće oko 50-ak posto, možemo zapaziti kako se problem velikog dijela medijski, znanstveno, kulturno ili politički nedovoljno pismenog građana prelijeva na svakodnevni život, a sada čak i na samo zdravlje. No, pad povjerenja u institucije nije krenuo s tzv. antivakcerskim pokretom.

Istraživanja o neodlučnosti građana oko cijepljenja u cijelom svijetu pokazala su da su brojni čimbenici koji doprinose oklijevanju u donošenju odluke o cijepljenju izravno povezani sa stalnim padom povjerenja javnosti u institucije i vladinu politiku. Posljednjih je godina ovaj trend, zajedno s eskalacijom političke polarizacije u cijelom svijetu, oblikovao pokret protiv cjepiva u sadašnju formu.

I prije pandemije brojni istraživači su primijetili da su platforme društvenih medija, poput Facebooka, olakšale antivakcerske poruke i teorije zavjere dopuštajući širenje dezinformacija poput one da su "pesticidi uzrokovali kliničke simptome dječje paralize".

Ubrzano napredujući do 2020. godine, velike grupe na Facebooku pokrenule su kampanje dezinformiranja protiv cjepiva mjesecima prije nego što su vlasti u svijetu pokrenuli svoj program razvoja cjepiva, posijavši tako sjeme sumnji, a zatim i ometajući cijepljenje protiv bolesti COVID-19 u brojnim zemljama.

Porazno slabo znanje mladih

Tako danas, u ovoj sad već doista predugoj pandemijskoj krizi, imamo novu podjelu u društvu gdje jedni vjeruju institucijama, barem po pitanju zdravstvenih politika i drugi koji više ne vjeruju uglavnom u ništa što dolazi iz institucija.

Građanski odgoj trebao bi doprinijeti logičko-kritičkom procesu gdje mladi čovjek pri sagledavanju djelovanja određene vlade ili stranke jasno može odvojiti njihove ekonomsko-političke ishode od ishoda koji su znanstveno utemeljeni na sasvim drugim mjestima.

S obzirom na to da je današnja medijska publika zarobljena u digitalnim eho-komorama temeljenima na algoritmu, sve je tipičnije da pojedinci komuniciraju isključivo s medijskim izvorima istomišljenika i drugim korisnicima interneta, što rezultira pristranom apsorpcijom informacija

Vjerovanje jednog značajnog dijela mladih ljudi tezi da cjepiva protiv korone uzrokuju neplodnost kod žena možda je jednako nepromišljena i neprovjerena poput one koja je zabilježena kod trećine hrvatskih maturanata, koja recimo smatra da je homoseksualnost bolest i da LGBTIQ populaciji ne treba dozvoliti da se javno zalaže za svoja prava.

No, 42 posto mladih u RH prema posljednjem istraživanju o političkoj i funkcionalnoj građanskoj pismenosti **ne zna ni što je Ustav**, 40-ak posto **ne zna da Hrvatska ima parlamentarni politički sustav, a samo 20 posto zna objasniti što je to referendum**. Nadalje, na polju rodne ravnopravnosti gotovo pola ih smatra da su odabir i uspjeh u poslu biološka zadatost.

Uzrokuje li niska razina građanske kulture ili političke i medijske pismenosti protivljenje cjepivu?

Je li ovakva razina građanske kulture, odnosno političke, medijske ili znanstvene pismenosti koju pokazuje jedan dio građana, dovoljna da možemo očekivati kako će isti biti u stanju kvalitetno sagledati sve moguće posljedice necijepljenja po sebe i po druge, pogotovo one bližnje u vlastitoj okolini. Podsjetimo se da se u zapadnim zemljama Europe procijepljenost kreće između 75 i 90 posto. Znaju li naši građani koji izbjegavaju cijepjenje po svaku cijenu nešto više o pandemiji od Danaca, Norvežana ili Šveđana?

Vlada od građana danas traži odgovornost i odlučnost oko ponašanja u pandemiji, no je li putem dugogodišnjeg odbijanja uvođenja Građanskog odgoja u škole, kao i reforme školstva zapravo pripremila teren za veliki pandemijski skepticizam koji vlada u Hrvatskoj?

Umjesto građana koji će moći procijeniti različite sadržaje i poruke oko cijepjenja dobili su jedno rascijepljeno društvo gdje je cijepjenje, nošenje maski i odgovorno ponašanje prema sebi i drugima jedino moguće ponašanje kako bismo se izborili s pandemijom, dok za druge ono gotovo da postaje izraz nekakve servilne, prestrašene naravi dok odbijanje znanstvenih činjenica u vezi s pandemijom, i to počesto na temelju teza s društvenih mreža i ostalih eho-komora postaje prihvatljivo, pa i poželjno ponašanje.

Ako gotovo 50 posto mladih građana Hrvatske po izlasku iz škole **ne zna čemu služi Ustav i parlament ili misli da se homoseksualnost treba "liječiti"**, a muškarce koji kuhaju ili peru posuđe treba zaobilaziti u širokom luku, **nije li onda preoptimistično očekivati** da će se u vrijeme pandemije svi ponašati u skladu sa znanstvenim i medicinskim argumentima i autoritetima?

Društvo s ugrađenim građanskim obrazovanjem liderima poput naših davno bi pokazali gdje im je mjesto

Kako to da postoji toliko velik broj naših sugrađana koji u tako zdravstveno osjetljivim pitanjima poput cijepljenja vjeruju Facebooku, svećeniku, kvartovskom treneru fitnessa ili bilo kome tko nema gotovo nikakvu znanstvenu ekspertizu u području pandemije ili cijepljenja. Građanski odgoj sigurno ne treba niti može ikoga nagovarati na određeno ponašanje u pandemijama, no svakako može osposobiti dobru većinu da prepozna i razlikuje ciljeve i argumentaciju znanosti od ciljeva i argumentacije vlasnika teretane koji protiv covida preporuča znojenje, onih koji kažu da molitva sve liječi ili pak onih koji vjeruju isključivo u prirodni imunitet.

Nažalost u sve tri ove skupine postoji prevelik broj onih čiji imunitet naprosto nije izdržao smrtonosan nalet korone bez obzira na godine, pozitivan životni stav, dubinu i snagu vjere ili fizičku aktivnost.

Hoćemo li, primjerice, na društvenim mrežama povjerovati u teze o Zemlji kao ravnoj ploči, ili pak u teze gdje se ljudi druge rase ili nacije smatraju manje vrijednim, genetički i kulturno inferiornim, ili pak u to da su današnji ciljevi medicinsko-farmakološke znanosti sprečavanje daljnjeg rasta svjetske populacije i kontrola uma ili ćemo sve to ipak kritički racionalno proanalizirati?

I zato ne bi bilo loše da se Građanski odgoj prestane ignorirati ili tretirati poput slobodne aktivnosti i školskog fotokluba, već poput dijela obrazovanja koje odgaja odgovorne i samosvjesne, politički i znanstveno pismene građane koji će svakom onom političkom vođi koji se ne želi protupandemijskim mjerama zamjeriti onima koji ne vjeruju u koronu ili se ne žele cijepiti, nositi masku i covid potvrde, **poručiti na izborima ili u nekoj drugoj prigodi da se ne može istovremeno biti i vakser i antivakser, kao što se uostalom ne može istovremeno biti tolerantan prema korupciji i legalist, tolerantan prema ukidanju pluralizma i demokrat, tolerantan prema nasljeđu fašističkih režima i kršćanin.**

Društvo s ugrađenim građanskim obrazovanjem i odgojem, te razvijenim kritičkim pristupom stvarnosti takvom bi političkom lideru već odavno pokazalo gdje mu je mjesto.

** Seriju tekstova "Građanin u školi – ljudska prava, demokracija i društvena zajednica u obrazovanju" objavljujemo uz financijsku potporu Agencije za*

elektroničke medije temeljem provedenog Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.